

Un festival folcloric

Am asistat de curînd la un interesant „Festival al Slănicului”, care la a cincea sa ediție, și-a oprit în mod inspirat atenția asupra teatrului folcloric.

Multe formații de datini și obiceiuri au defilat mai întii pe străzile încîntătoarei stațiuni montane, într-o sugestivă, pasionantă paradă, pentru ca apoi, cale de aproape trei zile, să se retragă succesiv într-o sală, prezentînd spectacole de mai mică sau mai mare întindere. Și atunci, comparînd desfășurarea diverselor reprezentații pe stradă și pe scenă, am rămas de cele mai multe ori partizanul... străzii, mult mai potrivită, în majoritatea impresionantă a cazurilor, prezentării acestui tip de spectacole.

Și mi s-a părut nefirească tendința de a strangula un „teatru înăuntrul teatrului” cînd mediul său propriu îl constituie aerul liber, tot așa cum este antinatural și efortul de a expulza unei spectacolele sortite scenei tradiționale într-un „teatru în afara teatrului”, în arenă, în stradă.

De altfel, în mai multe împrejurări și caracterul seducător al unor sărbători populare, cu datele lor specifice, se pierdea, se denatura, atunci cînd erau nemotivat confundate cu spectacolele destinate scenei și transplantate mecanic din stradă în sală, contraziind în egală măsură și pe interpreți și pe spectatori.

Problema autenticității s-a pus și în raport cu unele stilizări excesive, neinspirate, de natură să altereze nemărginitele frumuseți originare. Mai întii, este cel puțin bizară înclinarea onora de a încărca prin stilizare, în loc de a esențializa, de a filtra valorile prime pînă la mari și rafinate limpezimi. În al doilea rînd, rămîne vinovată confuzia care se mai face între substanță populară și exotism, determinînd trista „reușită” a deteriorării substanței populare prin îngrămădirea neartistică a unor dubioase parfumuri hiperexotice. Așa, de pildă, am fost profund tulburat de cel puțin trei piese de sublimă autentică substanță populară („Capra”, executată de cei din comuna Berzunți, județul Bacău, „Încontrarea”, prezentată de cei din comuna Dărmănești, tot din județul Bacău, și „Dansul cu măști”, adus de cei din comuna Nereju, județul Vrancea). Tot așa cum am rămas cel puțin dezorientat participînd,

fără bucurie, la un spectacol al unei formații a cooperației meșteșugărești din Bacău, spectacol pedant, abundînd în stilizări rudimentare și în același timp pretențioase, comune, neautentice.

Albul și negrul, antipozii identificați uneori în festivalul de la Slănicul Moldovei, nu i-au umbrît, ci i-au sporit în bună măsură valoarea utilă, contribuînd, prin largă confruntare cu materia concretă a spectacolelor, la delimitarea mai exactă a unor noțiuni definitorii ale teatrului popular.

Iar impresia de ansamblu, dominantă, a rămas fără îndoială avantajoasă, înlesnind o destul de ramificată cunoaștere a fenomenului de spectacol folcloric din zonă, o recapitulare a unor bune cunoștințe, întîlnirea cu destule surprize foarte agreabile.

Remarcabilă a fost varietatea tipologică a măștilor, surprinzătoare și inspirata lor cromatică, ingenioasa alegere și diferențiere a materialului din care erau construite (blană, diverse țesături, aramă). Inteligență a fost, în acest spirit, și organizarea unei expoziții de măști, care a propus, între altele, și compararea existentei lor statice (ca exponate) și dinamice (în vîltoarea spectacolului).

Și la măști și la costume au apărut cu frecvență implantări organice de detalii moderne (și ca formă și ca materie — becuri, cioburi de oglinzi, substanțe plastice ș.a.), contribuînd la o sugestivă ornamentație fără a rupe nici o clipă echilibrul expresivității.

Neobișnuită, cîteodată derutantă, dar niciodată artificială, propunînd ritmuri noi pline de originală armonie, a fost și orgia efectelor sonore, constituînd întotdeauna un excelent fundal, dar uneori și o sezisantă partitură muzical-dramatică.

Deosebit de interesant a fost, în unele spectacole, și jocul aparent discontinuu al unității și al lipsei de unitate stilistică, lipsă de unitate stilistică subordonată în fond, prin contrast, aceluiași rafinate unități de stil.

Și toate aceste lucruri neobișnuit de frumoase, contraziind categoric seducția simplă, săracă a exotismului, au pledat convingător, în ultimă analiză, pentru adevărul, pentru bogăția inegalabilă a substanței populare, pentru *minunea autenticității*.